

VIII PLACAAT, van de Heeren Gedeputeerden van de Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, waar by een generale Wolven-jacht geordonneert, en gereguleert word, in dato den 29 Maart MDXCII. en gerenoveert den 22 April MDXCIII.

Maurits, gebooren Prince van Orange, Grave van Nassau, &c. Marquis van der Veer &c. Stadhoudcr, mitsgaders die Gedeputeerden van de Staten van den Lande van Utrecht, allen den genen, die desen sullen sien, of hooren lesen, salut. Alsoo het Land van Utrecht jegenwoordiglyk mede grootelyks beschadigt word door de wolven, die men verstaat van dage tot dage sulks te vermeerderen, dat te beduchten is, dat in korten tyd niet alleenlyk die beesten, maar ook die menschen in pericule van haar leven sullen koomen, ten zy daar jegens promptelyk worde voorsien. Soo is het, dat wy om alle soodanige ende meerder inconvenienten soo veel moogelyk te voorkoomen, en het voorgenoemde ongedierte te vernielen, gewilt ende geordonneert hebben, willen en ordonneeren mitsdesen, dat by onsen (1) *Lieutenant Houtvester*, mitsgaders de vier Maarschalken van den Lande van Utrecht, ende de gemeene huyslieden onder haarlieder gebied respectivelyk resideerende; op (2) den laatsten April naastkoomende gedaan sal worden een generale wolvenjacht, ende ten eynde deselve met des te meerder vrucht mag werden geëffectueert, ordonneeren en beveelen wy alle de huyslieden opgesetenen van den platten Lande van Utrecht, dat zy ten voorz. dage des morgens goed tyds, te weeten ten Sonnen opgang met haarlieder halsgeweer, als kaatsbalgers, verrejagers, vorcken, &c. en ande-

re instrumenten, tot de voorz. wolvejacht dienlyck synde, uytgefondert roers, ten eynde daar door onder de huyslieden geen ongelukken gebeuren, hun gereet laten vinden, beneffens hare respectieve Schouten, omme alsulks hen voorts te vervoegen ter plaatse, daar sy by haren Maarschalk (3) of ander Bevelhebber daar toe te stellen, sullen werden gefonden, ende dat sy ter Ordonnantie van den selven, in heure geleederen gestelt, de voorz. jacht sullen hebben te vervolgen, ende te obedieeren die beveelen, die hun op de voorz. jacht by de Maarschalken voorn. sullen worden gedaan, sonder uyt alsoodanige heure gepræfigeerde geleederen te gaan; ofte te wyken, die te verlaten, of de voorz. beveelen te contradiceeren, en contrarieeren, of de voldoeninge van dien te postponeeren, of te rugge te stellen, in eenige maniere. Dat ook ingevalle dese jacht den tyd van een, twee, drie, of meer dagen mogte duuren, die huyslieden gehouden sullen wesen haar te geneeren uyt haarlieder knapsack, die sy mede sullen neemen, sonder dat zy in herbergen by den anderen sullen mogen gaan drincken, maar haar reguleeren na die beveelen van haar Overigheyd, hun overal wagtende, dat zy onder het dekfel van de voorz. wolvejacht geen overlaf bedryven, of anderen hare hoenderen, beesten, of andere goederen beneemen, nog bederven, nog harer nabuuren bergen, schuuren, tuynen, of haar haaf eeniglyks belchadigen; nog ook geen ander wild, het zy

vliegende, of loopende, vangen, of quetsen, dan alleenlyk de jacht te doen op de wolf, sulks als henlieden dat by desen bevolen word, ende nog nader bevolen sal worden. Dat ook niemand, 't zy adel, of onadel, gepriviligeerde; of ongepriviligeerde personen, hen sullen vorderen met haar te neemen haaswinden, of andere jachthonden, op poene als in onsen lesten Placate, op het stuk van de Jacht gepubliceert. (4) *Als ook van gelyke gehouden sullen wesen te doen alle alsulke soldaten, die by den Lt. Houtvester met ons consent, en anders niet, en andere Capitainen tot de voorz. wolvejacht sullen mogen worden geëmployeert*: alles op poene dat die contraventeurs daar over sullen worden gestraft, te weeten, dat elk van de huyslieden niet compareerende ten voorz. dage, ure, ende plaatse, verbeuren sal drie Carolus gulden, en nog daar en boven geduurende dese jacht een anderen in haar plaatse gehuurt te sullen worden, t' haren koften. Dat de geene, die compareerende, niet en is voorsien met eenig behoorlyk geweer, vooren gementioneert, dienlyk tot de voorz. jachte, sal verbeuren drie gelyke gulden; en die uyt syne geleederen wykt, of eenig bevel van zyne Overigheyd niet en pareert, of andersints jegens het geene voorz. is, iet misdoet, verbeuren sal vyf en twintig Carolus gulden, en daar

en boven arbitralyk gecorrigeert en gestraft worden na exigentie en gelegentheyd van der sake. (5) *En op dat in alles te beter ordre gehouden worde, ordonneeren en beveelen wy by desen den Procureur Generaal, bemet synen Substituut, neffens den Maarschalken in 't veld te begeeven, om op de contraventeurs van desen acht te neemen, deselve datelyk te apprehendeeren, en doen straffen na behooren.* Ende van dese jacht en sal niemand exempt zyn, dan alleenlyk arme, impotente personen, oud wesende over de sestig jaaren (6) en die de macht niet hebben anderen in hare plaatse te huuren, maar die geene die de macht hebben, sullen gehouden wesen anderen in haar plaatsen te neemen. Sullen ook van de voorz. jacht exempt zyn, kinderen beneden de veertien jaaren. Ende ten eynde hier van niemand ignorantie prætendeere, ontbieden en beveelen den Eersten en andere Raden 's Hoofs van Utrecht, desen alommein de Stad, Steden, en platten Lande van Utrecht, daar men gewoonlyk is publicatie te doen, te doen verkundigen en publiceeren. Gegeven te Utrecht (7) op den 22 April 1593. Onder stont, ter Ordonnantie van myne voorz. Heeren die Gedeputeerden, onderteekent, G. de Ledenberch. En was gecachetteert met een opgedrukt cachet.

IX. CONCEPT, waar na op den 14 Aprilis toekomende in den Lande van Utrecht gedaan sal worden eene generale Wolven-jacht, gearresteert als vooren, den 23 Maart MDXCII.

In den eersten, te beginnen dese jachte van Muyden af, door Bilemeer, Duvendrecht, Diemen, naar Ouderkerk, daar toe komen sullen dese na beschreven Dorpen, te weten, Maarssen, Suylen, Breukelen, Nichtevecht, Abcoude.

Breuckelen en Nichtevecht zullen vergaderen by Muyden, ontrent 't Gbeyn, omme af te jagen met die van het Gbeyn langens de Vecht en 't Gbeyn heenen, en alsoo door Abcoude, om voorts te jagen opwaarts naar den Leckendyk toe. Suylen, Maarssen en Abkoude, zullen vergaderen in Duvendrecht en Bylemeer, omme af te jagen van Ouderkerk met den Bailliu van Amsterlant, en soo voorts door Abkoude, de Winkel, naar Vinckerveen.

Van Ouderkerck tot den Uythoorn, daar toe men verfoeken sal den Bailliu van Amsterlant, tot assistentie van den welken komen sullen dese Dorpen, te weten, Loenen, cum suis, Ter Aa, cum suis, Vinckerveen, Outhuysen met de Waverveenen, Kockengen, cum suis.

En zullen dese Dorpen vergaderen tot Ouderkerk, ende affjagen van Ouderkerk tot den Uythoorn, ende d'wers door de Waverveenen ende Ronde Veenen naar Kockengen toe.

Van den Uythoorn na 't Verlaat tot Woerden, te doen by den Bailliu van de Proostdye van St. Johans, met assistentie van Myert, Thamen, Willis, Sevenhoeven, Camerick, Amsterveen, ende 't Gerecht van den Uythoorn.

Dese sullen vergaderen boven Mydrecht.

Van 't Verlaat van Woerden tot Oudewater, daar toe komen sullen 't Land van Woerden, ende de helft van 't Land van Montfoort, mitsgaders Segveld, Hermelen, Vleuten, cum suis.

Den Bailliu van Woerden aan te schryven omme te ja-

gen van de Hollandsche kade af, tot by Oudewater.

Te beginnen aan 't Verlaat van Woerden en tot Oudewater toe, ende sullen vergaderen ontrent Woerden, ende van Woerden jagen na Utrecht toe.

Van Oudewater tot Schoonhoven, dit sal gedaan worden by die van de Lange ende Ruyge Weyde, 't half lant van Montfoort, 't land van Yselsteyn, Lopik, Jaarsvelt, cum suis, Willigen Langerak.

Sullen vergaderen by Oudewater, ende haer vlegelen strecken tot aan Schoonhoven toe, ende soo door Yselsteyn, ende de helft van 't lant van Montfoort sal vergaderen tot Woerden, ende de helft tot Oudewater, ende sullen jagen tot aan den Rhyn toe;

Na 't Geyn ende aan den Rhyn.

Wederom van Muyden.

Te verfoeken den Bailliu van Goylant ende Loosdrecht, omme te jagen van de Vecht af, tot der Eem toe, met assistentie van die van Westbroek en Achtienhoven, Loosdrecht, Cortehoef, Overmeer, Vrelant, Maarssveen, Breukeveen, Thienhoven, die welcke sullen jagen van Muyden tot Naerden, ende dat soo af de Vechtkant langs neffens Goyland door Overmeer, Ankeveen, Cortehoef, Loosdrecht, Breukeveen, Maarssveen, Westbroek, ende alsoo neffens Utrecht heenen na de Bild en Seyst.

Dese sullen vergaderen ontrent Muyden.

Item, dat den voorn. Bailliu van Goyland jage van Naerden tot der Eem, met hulpe van dese Dorpen, Emmenes binnen ende buytendyck, Oostveen, Seyst, Bild, van der Eem af, tot voorby Bunschoten door de Duyft, langens Hooslaaken, over den Yseren Hoet, Barnevelt, tot de uyerste van Renswoude, ende soo voorts door de Reensche Veenen tot aan de Grebbe

toe, ende sal afgejaagt worden, by die van Baarn en Zoet, Bunschoten, Ter Eem, Bunnik, Odyk, het Overeynt van Jurphaas, ende sullen beginnen van der Eem af te jagen, tot den Yseren Hoet toe.

Ende sullen de Utrechtsche Dorpen vergaderen tot Emmenes buytendyck, ende sullen affjagen gansch Goyland, de Eem langs, voorby Amersfoort, ende soo voorts na den Rhyn toe, neffens de andere Dorpen.

Te vergaderen tot Bunschoten.

Op den Yseren Hoet sullen vergaderen die van Leusden, cum suis, Werkhoven, Nederlangbroek, Houten, 't Goy ende Werkhoven, ende sullen jagen door Stoutenburg, Hamersvelt naar Scherpenteel, Woudeberg ende Renswoude, tot Emmikhuyzen toe, ende soo voorts ontrent naar Wyk.

Die van Woudeberg sullen mede affjagen een deel van 't bosch, ende slyuyden met dese andere Dorpen sullen haer voegen naar den Houtvester i' synder discretie, ende den Scholtus van Rheenen.

schuyten hen voegen aan de Uyterwerden, en dat hen de reste vervoege op den Oever.

Te verfoeken die van de Stad Utrecht, dat sy den huyslyuden, woonende buyten de vier poorten, mede ten fine voorsz. op ontbieden.

Die van Vyanen, Culenburg, Bueren, ende den Amptman van Tiel, ende Nederbetuwe sal men verfoeken, dat haer gelieve hare dyken en weerden te besetten, en den wolf mede te helpen vernielen.

Item, dat men van de Vaart af tot Rheenen toe, schuyten sal bestellen op den Rhyn, by dese nabenoemde Dorpen, alsse, by die van Lopick, Willigen Langerack, Tul ende Twaal, Honswyck, Schalkwyk, het Wyksche Gerecht, den Amerongischen dyk.

Men sal ook bevelen die van Nichtevecht, Vreelant, Loenen, Breukelen, Maarssen ende Zuylen, dat slyuyden eenige schuyten op de Vecht houden, omme altyds neffens 't volk haer te onthouden, ende deselve over en weder over

Te verfocken den Droft van Veluwe, teneynde hem gelieve met zyne huyluyden van Scherpenfeel eenige van Eede ende Barneveldt hen mede op te maaken, i'fynder difcretie.

Van Emmikhuyfen en die uytterfte limiten van Renswoude fullen jagen dese Dorpen, te weten, die van de Gelderfche ende Stichts Vecnen, het Gerechte van Rheenen, Amerongen, Leerflum, Overlangbroeck, Cothen, Doorn ende Derthuyfen, tot aan de Grebbe toe.

Te vergaderen in de Venen.

Die van Hagefteyn aan te fchryven dat zyluyden eenigen uyt den haren daar toe houden, dat zy met

setten, ende den wolf in 't water komende, mede ombrengen.

Den Bailliu van Nykop en Noorden fal men verfoeken te willen jagen zyn quartier af, tuffchen Sevenhoeven en de Hollantfche kade, ende medete komen tot aan den Rhyn.

Item, op de Myert ende den Aemftel en de Drecht, by die van den Uytboorn mede fchuyten te beftellen, ende ook by die van Sevenhoeven en Norden.

Gearrefteert op den 23 Marty 1592. Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden van de Staten 's Lants van Utrecht. G. de Ledenberch.

X. CONCEPT, *waar naar op den laaftten Aprilis anno 1593. toekomende, in den Lande van Utrecht gedaan fal worden een generale Wolven-jacht, gearrefteert, als voo- ren, den 23 April MDXCIII.*

In den eerften, dat die van Suylen, Maarffen, en Breuckelen, die aan de weftzyde van de Vecht woonende zyn, haarluyden zullen voegen gelykerhand ontrent Utrecht, ende zullen van daar beginnen de Vecht langs, beflaande het velt tot de Leegweyde toe, en zoo op de ryde nederwaarts aan langs de Vechtkant door Maarffenbroeck, achter 't Hof ter Weyde voor by Vleuten, op de flincker zyde makanderen aldaar verwachtende, om famentlyk te jagen voorby Rinevelts bosken, ende zoo voorts na de Vecht, ter plaatfe daar die panden zullen gefteft zyn.

Item, die van Vleuten, Ouden Ryn, Papendorp en Galekop, fullen beginnen te jagen van de Leegweyde af op de ryde tot aan de kerk van Jutphaas, en zoo voorts door die felvige Dorpen, naen door Rynevelts boschken.

Item, die van Jutphaas zullen beginnen van de Jutphaascher kerk tot 't Land van Yffelsteyn naar den Merenhoef, en zullen aldaar verwachten die aankomfte van die van Lopick en Willigen-Langerack, den welken by defen geordineert wort, te onderhalen en af te jagen alle de rysweerden lanks de Lecke, elks in haren bedryve, en defelve jachte voorts continueren naar den Merenhoef toe. En ten eynde defelve jacht zal

vergaderen tot Montfoort, des morgens voor der Sonnen opganck, om by den Maarfchalk voornoemt aldaar verdeylt en ter jachte gebracht te werden 't zynner ordonnantie, na de Vecht toe.

Lange Ruyge weyde ende Hermelen fullen vergaaren op Graveniloot, omme voorts by den Substituyt Maarfchalk van Abkoude verdeylt te worden.

Die van Woerden-Nykoop, fal men verfoucken haare quartieren mede te willen afjagen, 's daags voor den dag defer jachte, omme ten dage van de felve jachte die metten Stichtfen te continueren, tot de riviere van de Vecht toe.

Item, Kamerick, Kockengen, ende Segveld, fullen beginnen te jagen invoegen navolgende, te weten:

Kockengen fal beginnen aanden Lapuyt by Woerden, haar itreckende op de ryde met die van Kamerick, en Segveld, tot aan Oudhuysen, en foo voorts opwaarts na die Vecht, door Kockengen, Portengen, Kortryk, Spengen, en Breukelreweert, en foo voorts tot aan de Vecht toe.

Item, Willis, Oudhuysen, ende Denmerken, fullen vergaderen tot Willis, en haar ftrecken op de ryde van de Rondeveenfche Molen af langs Byleveld.

mogen gefchieden des te bequamelyker, fal men requireren den Drofftaart van Yffelsteyn, dat zyne E. believe met den zynen insgelyks het Lant van Yffelsteyn en Benscoop af te jagen tot den Merenhoef toe, en aldaar zoo zullen die van Jutphaas, Lopick en Langerack hen voegen by den Maarfchalk van Montfoort, omme 't zynner ordonnantie, beneffens die van Montfoort, te jagen na die Vecht-toe.

Het Lant van Montfoort met Hoenkoop fullen

en voorts ter plaatfe daar die van Kameryk af laten, en jagen alzo voorts opwaarts aan na de Vecht toe, foo breet als haar eenigfins doenlyk wesen fal, 't eene deel van henluyden haren pas nemen door Ter Aa, en 't andere deel door Oukoop, en foo naar Loenen.

Item, Mydrecht, den Uythoorn, ende Thamen, fullen jagen over Byleveld, na die Waverveenen, en die Hevde, ende foo voorts met Vinckeven, opwaarts aan na Loenrefloot, Bambrugge, en foo voorts

straffe, by den selven Placate gestatuert.

Het Over-Quartier ende Eemland.

In den eersten, dat den Maarschalk de Ridder met zyn Quartier sal beginnen te besetten en jagen van den Vaartschen dyk af voor by Tollesteeg, na de Blauw Capel tot aan de Vogelaar toe, latende de paerden opwaarts aan den Bergkant.

Item, van de Vogelaar, Hees, langs Amersfoort, en voorts na den Amerongschen berg, sal den Maarschalk van Eemland insgelyks besetten, en zoo gelyk met beyde Quartieren hant aan hant jagen na Amerongen toe, alwaar de panden geset zullen wesen in 't bosch, of daar ontrent.

Welverstaande, dat die van Emenes, na dien sy haar limiten afgejaagt sullen hebben, hen begeven sullen

naast de vleugel van 't Overquartier aan de Vogelaar, ende daar naast aan Eembrugge, Baarn, Soest, Bunschoten, Hoogland, Leusden, Woudeberg, Renswoude, ende Ginkel, welke leste vleugel strekken sal onder aan den Amerongschen berg, en alsoo (yder in ordre gestelt zynde) gelyk haar op de been sullen maaken, en d'een den anderen affogende censamentlyk jagen tot het Amerongsche bosch toe.

En sullen die respectieve Schouten, goede sorge dragen, ende haar Rotmeesters bevelen, dat sy metten huyslyuden in goeden ordre marcheren, op dat die achterste de voorste niet voor by en gaan, maar hand aan hand, als voorsyft is, gelykelyk trekken.

Gearresteert op den 22 Aprilis 1593. Ter Ordonnantie van de Gedeputeerden van de Staten 's Lands van Utrecht. Onder stont, G. de Ledenberch.

XI. ORDONNANTIE, als vooren, gemaakt, met advys van Jonkr. Gysbert van Hardenbroeck, Maarschalck, op het vangen van wolven in het Nederquartier en Maarschalk-ampt van Abcoude, den 19 May MDXCIII.

Alhier word voor geïnseriert gehouden zeeke Publicatie, waar by een premie van dertig gulden word gestelt voor die gene, die een wolf komt te vangen, den 31 May 1588. Siet boven 1 Boek. xv. Tyt. 1. Deel, Num. 17

In den eersten, soo word op yder wolf gestelt sestig gulden, te weten, dertig gulden tot lasten van de Staten, gelyk tot nog toe betaalt is, en de andere helfte tot lasten van het Quartier, daar die gevangen worden, of Maarschalk-ampte voorn.

Welke sestig gulden gedistribueert sullen worden, als volgt.

In den eersten, soo wie in het particulier een wolf vangt, en den Staten levert, sal hebben de volle sestig gulden.

Item, soo wie een wolf soo seckerlyk verspied, en aanbrengt, dat die selfde wolf daar over gevangen word, sal daar voor genieten vier gulden van de sestig gulden.

Ende die den wolf den eersten steek geeft, dat het wel treft, sal van de voorsz. sestig gulden voor uyt hebben twaalf gulden.

Ende die reste sal worden verdeelt by den Officier, of Officieren, die daar praesent sullen syn, onder de

en zyn daggeld, en ingevalle hy den wolf mede heeft helpen vangen, sal boven de voorsz. daggelden ende vracht mede hebben *pro rato*, als anderen.

Item, die een leger, of nest met jonge wolven vind, en de jonge wolven levert, sal voor yder jonge wolf hebben tien gulden.

Item, den Maarschalk sal met advyse ende assistentie van de Heeren Rysenburg, Baexen, en Renesse van der Aa, of den geenen, die van henlieden best vaceren kan, tot kosten, en meerder gerieve van het Nederquartier, doen maaken duysent vademen netten met haren toebehooren, die verdeylt en bewaart sullen worden als volgt.

In den eersten tot Westbroeck in de Kerke	100 vademen.
Tot Tienhoven in de Kerk	100 vademen.
Tot Corthoef in de Kerk	100 vademen.
Tot Abcoude op 't huys	100 vademen.
Tot Vinkeveen in de Kerk	200 vademen.
Tot Loenen in de Kerk	100 vademen.

geenen, die over het vangen syn geweest.

Item, den gevangen wolf sal blyven en den Staten geleverd worden by den Schout, in wiens Gerechte hy gevangen word; welken Schout, ingevallen hy den wolf niet heeft helpen vangen, daar voor niet meer van de voorsz. sestig gulden hebben sal, dan die vracht,

Ter Aa op 't huys	100 vademen.
Op 't huys ter Haar	100 vademen.
Tot Lopik in de Kerk	100 vademen.

Aldus gedaan op den 19 May 1593. Onder stont, ter Ordonnantie van myne voorn. Heeren die Gedeputeerden, en was onder teekent, G. de Ledenberch.